

« Διόνυσος » 20 Ιουλίου - 2 Αύγ. 1901

Ἑλλάδος.» Ἴδού οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς, ἰδού καὶ οἱ Ἕλληνες ἐκδόται. Ζευ-
γαράκι! Νὰ προσθέσωμεν καὶ τοὺς Ἕλληνας ἀναγνώστας ;

Ἡ Ἱστορία τῆς Ῥωμισούνης» παρὰ τοῦ κ. Ἀργυρίου Ἑδαλιώτη.

Τόμος πρῶτος.—Δὲν γνωρίζομεν ἂν ὑπὸ ἐπισημονικὴν ἔποψιν ὁ ἐκδοθεὶς πρῶ-
τος τόμος τῆς «Ἱστορίας τῆς Ῥωμισούνης» παρὰ τοῦ κ. Ἑδαλιώτου ἴα προ-
θέσῃ μεγάλα πράγματα εἰς τὴν ἱστοριογραφίαν καὶ ἐθνογραφίαν. Ὑπὸ ἔποψιν
φιλολογικὴν τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ἑδαλιώτη μὲς ἀφίνει ἀπαθείς μὲ ὄλην τὴν
ζηρότητα τοῦ ὕψους καὶ τὴν πεζολογίαν τῆς ἐκφράσεως φθάνουσαν εἰς πολλὰ
μέρη μέχρι βαναυσότητος. Ὅ,τι ἐσταμάτησε τὸν ὀφθαλμὸν μας εἰς ὁ πρόλογος
τῆς Ἱστορίας τὸ «Ἀφιέρωμα» πρὸς τὸν κ. Ψυχάρην, ὅπου εἶδαμε μίαν φορὰν
ἀκόμα τὸν δημοτικὸν σχολαστικισμόν, τὸν ὁποῖον ἀντιπροσωπεύει καταφανῶς ὁ
κ. Ἑδαλιώτης νὰ φλυαρῇ μὲ ἓνα χαμηλὸν τόνον δεικνύοντα ἕλλησιν αἰσθη-
ματος, καθόλου δὲ περισσότερον ἕλλησιν σκέψεως. Ὁ φανατισμὸς φέρει εἰς τὰ
ἄκρα καὶ ὑπὲρ τῶν ἄκρων διὰ τὸ γλωσσολογικὸν ζήτημα, τὸ σκιάτρο αὐτὸ
πάσης φιλολογικῆς ψυχῆς μὴ δυναμένης νὰ τὸ ἀποτινάξῃ καὶ ν' ἀπελευθερωθῇ
πρὸς τὸν καλλιτεχνικὸν ὄριζοντα, ὁ κ. Ἑδαλιώτης ὅπως καὶ ὁ Ψυχάρης ἐρ-
γάζονται, παρὰ τὴν κοινὴν, τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν, παρὰ τὴν καλαισθησίαν
καὶ παρὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς δημιουργίας. Ὁ κ. Ἑδαλιώτης πρὸ τοῦ κ.
Ψυχάρη μάλιστα ὑποχωρεῖ μὲ μίαν αὐταπάρνησιν χαρακτηριστικὴν παντὸς
ἀδυνάτου πνεύματος, ἀφοῦ μὲς ἀνομολογεῖ τὸν κ. Ψυχάρην ὡς ἐπαναστάτην
γλωσσολόγον. Ἀλλὰ μέσα εἰς μίαν ἱστορίαν τοιαύται ἀνακρίβειαι εἶνε ἀκριεῖα
φαιδραί. Ὁ κ. Ψυχάρης ἐπαναστάτης εἰς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα τοῦ τόπου μας!
Ἀλλὰ τότε ἡ μεγάλη ποιητικὴ δύναμις ἐνὸς Σολωμοῦ, ἡ εὐρεία ἐργασία ἐνὸς
Βηλαρά ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς γλώττης, καὶ ἀρχαιότερα ὁ «Ἐρωτόκριτος» τοῦ
Κορνάρου, ἡ «Ἐρωφίλη» τοῦ Χορτάτη κλπ. δὲν ἀξίζουν τὸν κόπον καὶ μὴ
μνεῖας διὰ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ὕπαρξιν μιᾶς γλώττης ὡς ἡ δημοτικὴ; Ἰσοῦ
ἀρνηθῆ ὁ κ. Ἑδαλιώτης καὶ τὰ Κυπριακὰ ποιήματα καὶ τὴν λοιπὴν Ἑλλη-
νικὴν δημώδη ποιήσιν διὰ νὰ ἔχῃ μεγαλῆτερον ἐνθουσιασμόν πρὸς τὸ εἶδωλον τοῦ
ἐν Παριτίοις γλωσσολόγου! Ἡμεῖς εὐρίσκομεν, ὅτι ὁ κ. Ψυχάρης ὑπῆρξε διὰ
τὸ ποιητικὸν ἔργον τῆς δημοτικῆς γλώττης ὄχι ἐπαναστάτης ἀλλὰ παραγα-
ράκτης καὶ παραπλανητής. Καὶ ἐπέτυχε κατὰ πολὺ θλίβερόν πρὸς στιγμὴν διὰ
τὴν ποιητικὴν γλῶσσαν, νὰ ἀνακόψῃ τὸν δρόμον τῆς ψυχῆς τῆς γλώττης αὐτῆς
καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ τοὺς τύπους τῆς μὲ ὄλην τὸ δασκαλικὸν τοῦ πνεύμα. Δυστυ-
χῶς ὅπως ἡ ποίησις τοῦ Σολωμοῦ δὲν κατένοήθη ἀκόμη εἰς τὴν Ἑλλάδα οὕτω
καὶ ἡ γλωσσολογικὴ του προσπάθεια εἰμῖνεν ἀκαρπώροτος. Τὸ ἐλευθερὸν
ποιητικὸν πνεῦμα τῆς μόνης μεγαλοφυΐας τοῦ εἶδε τὸ φῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα
μετὰ τὴν νέκραν τῶν ἀρχαίων γραμμάτων ἴσα ἴσα κατὰ τοῦ β α σ κ α λ ι σ μ ο ὦ
ὑψωσε τὸν γρόνθον—ἀδιάφορον τί εἶδος μάσκαν φορεῖ ὁ δασκαλισμὸς. Μέχρι
τινὸς ἐφοροῦσε τὴν μάσκαν τοῦ λογιοτατισμοῦ, τόσα ἤργισε νὰ φορῇ τὴν
μάσκαν τῆς προτυγίης καὶ τῆς βαναυσότητος. Ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ κ.
Ἑδαλιώτου ὑπὲρ τῶν γλωσσολογικῶν διατριβῶν τοῦ κ. Ψυχάρη φθάνει εἰς
τὸν πρόλογόν του μέχρι τοῦ νὰ συστήσῃ εἰς τοὺς Ῥωμηροὺς,—κατὰ συγκατάθεσιν
ἀφοῦ πρόκειται περὶ ξένου συγγραφῆος! — νὰ διαβάσουν τὴν Ἱστορίαν τοῦ
Ἀποστόλου Πέτρου τοῦ Ρενάν διὰ νὰ καταλάβουν πῶς ἐνοιῶσε τὴν φυλὴν μας
ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Βίου τοῦ Ἰησοῦ.» (ὁ Μεγάλος Ἰεθερός τοῦ κ. Ψυχάρη—
εἶνε ἡ ἐκφρασις τοῦ κ. Ἑδαλιώτου!) Οὕτω ἀπῆλλάγημεν χάρις εἰς τὸν Με-
γάλον Πέτρeron τοῦ κ. Ψυχάρη, — ὦ τὸν γλυκύν καὶ ἰθαγενεστὴν φιλόσοφον,—
αὐτὴν τὴν φορὰν ἀπὸ τὰς συνήθεις ὑστερικῆς συμβουλᾶς τοῦ κ. Ἑδαλιώτου νὰ μὴ
διαβάζωμεν κανένα Γερμανόν, κανένα Βορειογερμανόν, κανένα Ἀγγλον, κανένα
Ῥώσον, κανένα Γάλλον συγγραφεῖα διὰ νὰ μὴ χάσωμεν τὸ ἐθνικὸν ἐργὸν μας!
Τὸ πολὺ, πολὺ νὰ διαβάζωμεν τῆς «Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου» καὶ τὸ «Τα-
ξεῖδι» τοῦ κ. Ψυχάρη ἢ τὰς νερούλας σελίδας μὲ τὰ κατὰ τρόπον συνταγῶν
γραμμένα διηγήματα τοῦ περιοδικοῦ τῆς «Ἐστίας» διὰ νὰ ἴδωμεν πῶς ἡμεῖς
καὶ μαζί μας ἡ Ῥωμισούνη, διὰ νὰ δυνηθῶμεν μίαν ἡμέραν νὰ δημιουργή-

Αργυρίου Ἑδαλιώτης

σωμεν παιδικὰ διηγήματα διὰ τὴν «Διύπλασιν τῶν Παίδων.» Εἶπομεν, ὅτι ὁ δασκαλισμὸς διὰ μέτου τῶν ἐποχῶν ἀλλάζει μάσκας. Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Σολωμοῦ ἐφοροῦτε τὴν μάσκαν τοῦ Δασκάλου, εἰς τὴν ἐποχὴν μας φορεῖ τὴν μάσκαν ἀγαθῶν ἐμπόρων οἱ ὅποιοι τὰς ὥρας τῆς ἀνερείας τῶν καταγίνονται ἀπὸ μακρὰν νὰ διδάξουν τοὺς ὀλίγους καλλιτέχνας εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅτι — ἀνευ φύγης καὶ πνεύματος μπορεῖ νὰ γίνονται γραμματικά, ἱστορίαι καὶ ἀναγνώσματα ὅχι ὅμως καὶ καλλιτεχνικὰ ἔργα. Καὶ τὸ κατορθώνουν μὰ τὸ χρυσὸ πνεῦμα τοῦ Σολωμοῦ μας!

«**Ανάλεκτα ποιῶ τοῦ κ. Ἀγγέλου Βλάχου.**» — Οἱ τυμβωροῦχοι δὲν εἶνε ὀλίγοι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν. Ξεθάπτουν παλαιὰ πράγματα καὶ δημοσιεύουν, δημοσιεύουν. Χάρis μάλιστα εἰς τὸν ἄσθενον παρὰν τὸν ὅποιον σκρπιζει μὲ ἀγαθὴν συνείδησιν ἐν θυμῷ τῶν γερόντων λογίων, — ὁ κ. Μαρασλῆς τῆς Ὀδησσοῦ, — κινδυνεύομεν νὰ εὐρεθῶμεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐνοικιάσωμε ἰδιαιτέρως ἀποθήκας διὰ νὰ βαλοῦμεν μέσα τοὺς ὀγκύδους τόμους πάσης κοινοταπίας, πάσης μορφῆς καὶ πάσης μαλακύνσεως, — τρεῖς, τέσσαρες ἄλλοι ἐξαιρέσεις ἔργων μεταφραστικῶν ὑπαρξούν, — τοὺς ὁποίους ἐκδίδει ἄγνωστον κοιμητικὸν ἔργον τὰς χεῖρας εἰς τὸ γραματοκιβώτιον τοῦ κ. Μαρασλῆ καὶ τοὺς πόδας εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀλγοῦντας ἐκ ρευματισμῶν, ὅπως ἐκ ρευματισμῶν ὑποφέρει καὶ τὸ πτωχὸν πνεῦμα τῶν. Χάρis εἰς τὰς λίρας τοῦ κ. Μαρασλῆ ὁ γηραιὸς λόγιος τῶν Ἀθηνῶν κ. Ἀγγέλος Βλάχος πρῶτον πρεσβευτῆς, πρῶτον ὑπουργός, πρῶτον κριτικός, πρῶτον δικηματογράφος, πρῶτον ποιητής, πρῶτον μεταφραστής, πρῶτον λεξικογράφος καὶ ἤδη Διευθυντῆς τοῦ «Ἐθνικοῦ Θεάτρου.» — ἓνα εἶδος σχολαστικώτερου Κλασικῶ διὰ τὰς Ἀθήνας, — ἐξέβαψεν ὅλην τὴν γραφοεικαστικὴν σαπίαν τοῦ φιλολογικοῦ του παρελθόντος καὶ τὴν ἐδημοσίευσεν εἰς δύο ὀγκύδεις τόμους ὑπὸ τὸν τίτλον τὸν μυρίζοντα μίαν μουρῶν τοῦ 62: «**Ανάλεκτα.**» Ὁ κ. Βλάχος ἔργεται μὲ τὰς μεγαλητέρας μορφῆς αἱ ὅποια ἐγράφησαν ποτε καὶ ζητεῖ νὰ διαβασθῆ σήμερον ὡς διηγηματογράφος. Ἡ παροιμία ὅτι «οἱ νέοι εἶνε θρασεῖς» διαψευδεται, διότι ἄδου καὶ εἰς γέλωτ λόγιος δείκνυται θρασύτητα, τῆς ὁποίας τὸ μέγεθος δὲν φαίνεται μόνον ἀλλὰ οὐρεῖ καὶ τὴν ἄγχι τῆς δικαιοσύνης. Χρησιζοῦται δὲ ὑπομονὴν καλεῖς ἐκτανταπλασίαν ἀπὸ τῆς τοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Βλάχου Ἰωβ διὰ νὰ φυλλομετρηθῆ τὰς σελίδας ἐπὶ τῶν ὑποίων ὁ σχολαστικισμὸς, ἡ τυροπὴ ἀντίληψις, ἡ μετοισότης, ἡ ἕλλησις αἰσθημάτων, τὸ παιδαριώδες καὶ ἡ στενοκεφαλιά ἀπατύπωσαν τὴν σφραγίδά των. Πᾶ παρατηρήσῃ ἴσως κανεὶς, ὅτι κάποια χαρὰ μᾶς φωτίζει ὑψιόνοντας τὸ στῆθος κατὰ τῆς γερωντικῆς κεφαλῆς τοῦ σχολαστικώτερου γεαριῶ τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ δὲν θὰ παρατηρήσῃ ὁρθῶς. Ἔχουμε ἓνα πόνο βαθύν πρὸ τῶν σελίδων τῶν παιδαριωτικῶν τῶν «**Αναλέκτων**» ἔχομεν τὴν θλίψιν πρὸ τοῦ σκληροῦ γεγονότος, ὅτι ὁ κ. Βλάχος δὲν ὑπῆρξεν, ὅ,τι ἔπρεπε νὰ ὑπάρξῃ ἀπέναντι τῶν μέσων τὰ ὅποια διέθεσεν ἡ προσωπικὴ του ἰκανότης, ἡ ἐμβειθεῖα τῶν μεγάλων μελετῶν του, ἡ εἰσδοσις κατὰ τοὺς νεανικούς του χρόνους μὲτα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην σκέψιν, ὅπου ἐξεδηλώθη ὑψηλὴ αὐτῆ. Ἐνας Κάντιος, ἓνας Ἐγκελός καὶ ὅλη ἡ νεοκαντικὴ σκεψις, ἔβον τὸ αἰώνιον, πανόψηλον πνεῦμα τοῦ Γκαίτε, — διὰ νὰ σταθῶμεν εἰς ὅ,τι ὑπερόχουται θὰ ἐμελέτησεν ὁ κ. Βλάχος, — δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τοῦ ἀνοίξουν τὰ μάτια πρὸς τὴν Ζωὴν. Ὡς οἱ διδάσκαλοι ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἀργαιότητος γίνονται κοιμητικώτεροι καὶ τοῦ Καραγκιόζη — κάτι τέτοιο πάθημα ἔπαθεν καὶ ὁ διευθυντῆς τοῦ «Ἐθνικοῦ Θεάτρου.» Τὸ εὐτύχημα δι' αὐτὸν καὶ διὰ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα εἶνε, ὅτι ἡ ὑπαρξίς του ἡ φιλολογικὴ δὲν ἀφῆκε τὴν παραμικρὰν ἐπίδρασιν. Ὑπὸ βιομηχανικὴν δὲ ἐποψὴν κρινόμενον τὸ ἔργον τοῦ κ. Βλάχου προκαλεῖ τὰ γαιτοκροτήματα τινῶν δημοσιογράφων, τῶν μὴ ἔχοντων ἢ μὴ τολμούντων νὰ δείξουν ὅτι ἔχουν ἀτομικὴν θέλησιν. Διευθυντῆς «Ἐθνικοῦ Θεάτρου.» γωρὶς νὰ ὑπάρξῃ μάλιστα! Πεντακόσια δραχμὰ τὸν μῆνα εἰς ἓνα τόπον, ὅπου δι' ἓνα ἰαπαδιαμάντην ἀκόμη δὲν εὐρέθη μία θέσις εἰς μίαν Βιβλιοθήκην τοῦλάχιστον! Τί ἄλλο!